
NOTAT 2012-21

Pelsdyrhold i Norge – avvikling, arbeidsforbruk og selskapsform

---

IVAR
HOVLAND

ERIK
BØE

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

NILF utgir en rekke publikasjoner

Årlig utkommer:

- «Driftsgranskingar i jord- og skogbruk»
- «Handbok for driftsplanlegging»
- «Utsyn over norsk landbruk. Tilstand og utviklingstrekk».
- «Mat og industri. Status og utvikling i norsk matindustri».

Resultater fra forskning og utredninger utgis i tre serier:

- «NILF-rapport» – en serie for publisering av forskningsrapporter og resultater fra større utredninger
- «Notat» – en serie for publisering av arbeidsnotater, delrapporter, foredrag m.m. samt sluttrapporter fra mindre prosjekter.
- «Discussion paper» – en serie for publisering av foreløpige resultater (bare internettpublisering).

NILF gir også ut:

- «Merverdiavgiftsnøkkel for landbruket»
- «Kontoplan for landbruksregnskap tilpasset NS 4102»
- Regionale dekningsbidragskalkylar.

NILF er sekretariat for Budsjettnemnda for jordbruket som årlig gir ut:

- «Totalkalkylen for jordbruket» (Jordbrukets totalregnskap og budsjett)
- «Referansebruksberegninger»
- «Resultatkontroll for gjennomføringen av landbrukspolitikken»
- «Volum- og prisindeksar for jordbruket» som ligger på:
<http://www.nilf.no/PolitikkOkonomi/Nn/VolumPrisIndeksar.shtml>

NOTAT 2012–21

Pelsdyrhold i Norge – avvikling, arbeidsforbruk og selskapsform

Ivar Hovland

Erik Bøe

NILF

Norsk institutt for
landbruksøkonomisk forskning

Serie	Notat
Redaktør	Agnar Hegrenes
Tittel	Pelsdyrhold i Norge – avvikling, arbeidsforbruk og selskapsform
Forfatter	Ivar Hovland og Erik Bøe
Prosjekt	Pelsdyroppdatering – Dyrevernalliansen (A925)
Utgiver	Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2012
Antall sider	17
ISBN	978-82-7077-840-9
ISSN	0805-9691
Emneord	pelsdyr, avvikling, arbeidsforbruk, selskapsform

Litt om NILF

- Forskning og utredning angående landbrukspolitikk, matvaresektor og -marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
- Utarbeider nærings- og foretaksøkonomisk dokumentasjon innen landbruket; dette omfatter bl.a. sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket og de årlige driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
- Utvikler hjelpemidler for driftsplanlegging og regnskapsføring.
- Finansieres av Landbruks- og matdepartementet, Norges forskningsråd og gjennom oppdrag for offentlig og privat sektor.
- Hovedkontor i Oslo og distriktskontor i Bergen, Trondheim og Bodø.

Forord

Pelsdyrnæringen er omstridt i Norge og flere politiske partier vil avvikle den. Regjeringen vil foreta en egen gjennomgang av pelsdyrnæringen og komme tilbake til Stortinget våren 2013 med saken. Mot denne bakgrunnen fikk NILF i oppdrag av Dyrevernalliansen å skrive et notat som belyser ulike forhold ved pelsdyrfarmere som har sluttet i næringa. Det er også gjort en vurdering av arbeidsforbruket i pelsdyrholdet og en opptelling av ulike selskapsformer blant dagens pelsdyrfarmere.

Mesteparten av notatet er basert på en spørreundersøkelse over telefon blant tidligere pelsdyrfarmere. Lars Johan Rustad har utarbeidet spørreskjemaet. Berit Langeland gjennomførte telefonintervjuene mens Erik Bøe og Ivar Hovland har bearbeidet resultatene og skrevet kapitlene 1 og 2. Ivar Hovland har skrevet kapitlene 3 og 4.

Agnar Hegrenes har lest notatet og kommet med nyttige innspill. Siri Fauske har tatt sluttredigering av notatet.

Vi takker Dyrevernalliansen for et interessant oppdrag.

Oslo, november 2012
Ivar Pettersen

Innhold

SAMMENDRAG	1
1 INNLEDNING.....	3
2 RESULTATER.....	5
2.1 Foretak som sluttet med pelsdyr i perioden 2004–2012	5
2.2 Foretak som sluttet med pelsdyr i perioden 2004-2008	7
2.3 Foretak som sluttet med rev i perioden 2004–2008	9
3 SELSKAPSFORM.....	11
4 SYSSELSETTING PÅ PELSDYRFARMEN.....	13
REFERANSER.....	15
VEDLEGG	17

Sammendrag

Formålet med undersøkelsen var å belyse ulike forhold ved pelsdyrfarmere som har sluttet i næringa. Det er i notatet også gjort en vurdering av arbeidsforbruket i pelsdyrholdet og en opptelling av ulike selskapsformer blant dagens pelsdyrfarmere.

Første del av undersøkelsen ble gjennomført ved telefonintervjuer. Ved vurderingen av arbeidsforbruket har en benyttet flere kilder. Selskapsformen ble funnet ved søk i Brønnøysundregistret.

Nesten halvparten av de som har avviklet pelsdyrholdet oppga «Nye forskrifter» som én av årsakene til at de sluttet, mens rundt en fjerdedel oppga «Dårlig lønnsomhet». Nesten 80 prosent av foretakene mottok tilskudd til annen landbruksnæring mens de ennå hadde pelsdyr. Over halvparten av de som sluttet var i alderen 40 til 60 år.

Av de som driver med pelsdyr i dag, er 95 prosent organisert som enkeltpersonforetak.

Syssetningen på pelsdyrfarmen er vanskelig å fastslå eksakt fordi tall fra ulike kilder ikke er entydige. I notatet er det konkludert med at antall årsverk ligger i området 300–350.

1 Innledning

Notatet er utarbeidet av NILF på oppdrag fra Dyrevernalliansen. Formålet med undersøkelsen er å belyse ulike forhold ved pelsdyrfarmere som har sluttet i næringa. Det er i notatet også gjort en vurdering av arbeidsforbruket i pelsdyrholdet og en opp-telling av ulike selskapsformer blant dagens pelsdyrfarmere.

Kapittel 2 er basert på en spørreundersøkelse blant tidligere pelsdyrbrukere som hadde pelsdyr i 2004 men som nå har sluttet. Utvalget av bruk er hentet fra basen for søknader om produksjons- og avløsertilskudd for 2005 og 2011 hos Statens landbruksforvaltning (SLF).

Undersøkelsen ble gjennomført som telefonintervjuer i september 2012. NILF gjorde disse intervjuene selv.

Totalt ble det forsøkt ringt til 146 foretak som har hatt pelsdyr, fordelt på 120 foretak som har hatt oppdrett av rev og 26 foretak som har hatt oppdrett av mink. Noen få av disse drev fortsatt med pelsdyr, blant annet etter generasjonsskifte, og var derfor ikke aktuelle for undersøkelsen. Noen av foretakene som ble kontaktet ønsket ikke å delta i spørreundersøkelsen. Hos noen av foretakene var det av tekniske årsaker ikke mulig å nå fram på det telefonnummeret som var registrert på dem. Videre var det en del foretak NILF ikke fikk svar hos selv etter flere oppringingsforsøk. Da telefonintervjuene ble avsluttet, var det derfor registrert og fylt ut på spørreskjema for totalt 84 foretak som hadde sluttet med pelsdyr i løpet av årene 2004–2012. Av disse hadde 68 foretak hatt oppdrett av rev og 16 foretak hatt oppdrett av mink.

Resultatene fra spørreundersøkelsen ble lagt inn elektronisk og det er blant annet gjort noen SAS-kjøringer på dataene.

Kapittel 3 om selskapsform, er basert på 272 foretak med pelsdyr fra produksjonstilskuddsstatistikken per 1.1.2012. Det er gjort søk på foretakenes organisasjonsnummer i Brønnøysundregistret hvor opplysningene om selskapsformen er oppgitt.

I kapittel 4 har en sett på flere metoder for beregning av antall årsverk på pelsdyrfarmene. Det er produksjonstilskuddsstatistikken per 1.1.2011 og 1.1.2012 som er hovedkilder for dyretall, mens arbeidsforbruket per tise er innhentet fra flere ulike kilder.

2 Resultater

Totalt ble det, som nevnt i innledningen, innhentet svar fra 84 tidligere pelsdyrforetak. Av disse hadde 68 hatt oppdrett av rev og 16 hatt oppdrett av mink. Alle foretakene hadde sluttet med pelsdyrhold i løpet av perioden 2004–2012.

Kapittel 2.1 tar utgangspunkt i resultatene for alle de 84 foretakene som ble intervjuet.

I kapittel 2.2 er resultatene avgrenset til gruppen av foretak som sluttet med pelsdyr i perioden 2004–2008. Dette omfatter totalt 50 bruk. Av disse hadde 42 hatt oppdrett av rev og 8 oppdrett av mink.

2.1 Foretak som sluttet med pelsdyr i perioden 2004–2012

De fleste av dem som ble intervjuet, 79 av 84 foretak, hadde sluttet med pelsdyr i løpet av årene 2005–2010. Da de sluttet var 5 prosent av oppdretterne 67 år og eldre, 24 prosent i alderen 60–66 år, 30 prosent i alderen 50–59 år, 24 prosent i alderen 40–49 år og 16 prosent yngre enn 40 år.

Blant de alternative begrunnelsene det ble spurt om, svarte 46 prosent at nye forskrifter var én av årsakene til at de sluttet. 24 prosent av de spurte oppga dårlig lønnsomhet som én årsak. Høy alder og negativ omtale av pelsdyrhold ble begge oppgitt som én årsak hos 21 prosent av de spurte. Ellers oppga 49 prosent at andre årsaker hadde vært medvirkende til at de sluttet med pelsdyr. De hyppigst nevnte slike andre årsaker var stor total arbeidsmengde, sykdom og helsemessige årsaker. Det var mulig å svare ja på flere av de alternative begrunnelsene i spørreskjemaet.

Tabell 2.1 Årsaker til at foretaket sluttet med pelsdyr i perioden 2004–2012

Svaralternativer (det var mulig å svare ja på flere samtidig)	Antall	Prosent
Dårlig lønnsomhet	20	24
Nye forskrifter	39	46
Høy alder	18	21
Negativ omtale av pelsdyrhold	18	21
Annet	41	49

Geografisk lå 19 prosent av de 84 foretakene i Oppland, 14 prosent i Sogn og Fjordane, 12 prosent i Rogaland, 11 prosent i Sør-Trøndelag, 10 prosent i Møre og Romsdal, 7 prosent i Hedmark og 6 prosent i Nord-Trøndelag og i Nordland og 5 prosent i Hordaland. Bare tre oppdrettere har flyttet fra bruket etter at de sluttet med pelsdyr og to av disse oppga at flyttingen hadde sammenheng med avviklingen av pelsdyrholdet. Det vil si at 96 prosent (81 oppdrettere) ikke har flyttet og fortsatt bor på samme sted som da de hadde pelsdyr. Fire av de tidligere oppdretterne bodde ikke på bruket da de drev med pelsdyr.

Av alle de 84 foretakene opplyste 66 (79 prosent) at de hadde fått tilskudd til annen landbruksnæring mens de ennå hadde pelsdyr. Det var 53 av foretakene (63 prosent)

som oppga at de har mottatt tilskudd til annen landbruksnæring også etter at de sluttet med pelsdyr.

Som inntektskilder per i dag oppga 76 prosent at de har næringsinntekt, 37 prosent har lønnsinntekt, 23 prosent mottar alderspensjon og 11 prosent mottar annen trygd eller stønad. Det var mulig å oppgi flere inntektskilder i spørreskjemaet.

Tabell 2.2 Foretakenes inntektskilder i dag (de som sluttet i perioden 2004–2012)

Svaralternativer (det var mulig å svare ja på flere samtidig)	Antall	Prosent
Selvstendig næringsdrivende	64	76
Lønsmottaker	31	37
Alderspensjon	19	23
Annen trygd/stønad	9	11
Annet	1	1

Foretakenes brutto årsinntekt (før skatt) etter at de sluttet med pelsdyr, viser betydelige forskjeller. Av de 84 foretakene som hadde sluttet i perioden 2004–2012 var det 57 foretak som opplyste om inntektsnivå og 27 foretak som ikke svarte på dette spørsmålet. I bearbeidingen av resultatene er det brukt gjennomsnittet for intervallet i de tilfellene der foretaket har oppgitt inntektsnivået som et intervall.

Beregnet på denne måten viser undersøkelsen at 23 prosent av dem som svarte på dette spørsmålet oppga en brutto årsinntekt på 200 000 kroner eller mindre. Tilsvarende oppga 25 prosent av dem en brutto årsinntekt mellom 201 000 og 300 000 kroner, 21 prosent mellom 301 000 og 400 000 kroner, 21 prosent mellom 401 000 og 500 000 kroner og 10 prosent oppga en brutto årsinntekt på mer enn 500 000 kroner.

Tabell 2.3 Foretakenes brutto årsinntekt (før skatt) etter at de sluttet med pelsdyr

Brutto årsinntekt (før skatt), kroner per år	Antall	Prosent
200 000 og mindre	13	23
201 000–300 000	14	25
301 000–400 000	12	21
401 000–500 000	12	21
Mer enn 500 000	6	10
Sum	57	100

Tabell 2.4 Gjennomsnittlig brutto årsinntekt (før skatt) i ulike aldersgrupper

Aldersgruppe	Antall	Inntekt (kr)
Under 40 år	11	370 000
40–49 år	12	509 150
50–59 år	16	345 000
60 til 66 år	14	260 350
67 år og eldre	3	300 000
Alle	57	363 950

At antallet for alle er 57 mens alle aldersgrupper summert blir 56, skyldes at vi for ett foretak mangler brukerens alder i sluttåret. Det er ingen entydig trend som kan leses av tabellen. Det er høyest gjennomsnitt for gruppen 40–49 år med 509 150 kroner i gjennomsnitt for 12 bruk, lavest for gruppen 60–66 år med 260 350 kr.

2.2 Foretak som sluttet med pelsdyr i perioden 2004-2008

Av de 84 som ble intervjuet sluttet 50 med pelsdyr i løpet av årene 2004–2008. Av disse hadde 42 foretak hatt oppdrett av rev og 8 foretak hatt oppdrett av mink. Da de sluttet var 4 prosent av oppdretterne 67 år og eldre, 17 prosent i alderen 60–66 år, 33 prosent i alderen 50-59 år, 29 prosent i alderen 40–49 år og 17 prosent yngre enn 40 år.

Blant de alternative begrunnelsene det ble spurt om, svarte 46 prosent at nye forskrifter var én av årsakene til at de sluttet. 34 prosent av de spurte oppga dårlig lønnsomhet som én årsak. Negativ omtale av pelsdyrhold ble oppgitt som én årsak hos 20 prosent og høy alder hos 16 prosent av de spurte. Ellers oppga 42 prosent at andre årsaker hadde vært medvirkende til at de sluttet med pelsdyr. De hyppigst nevnte slike andre årsaker var stor total arbeidsmengde, sykdom og helsemessige årsaker. Det var mulig å svare ja på flere av de alternative begrunnelsene i spørreskjemaet.

Tabell 2.4 Årsaker til at foretaket sluttet med pelsdyr i perioden 2004–2008

Svaralternativer (det var mulig å svare ja på flere samtidig)	Antall	Prosent
Dårlig lønnsomhet	17	34
Nye forskrifter	23	46
Høy alder	8	16
Negativ omtale av pelsdyrhold	10	20
Annet	21	42

Geografisk lå 18 prosent av de 50 foretakene i Oppland, 14 prosent i Sogn og Fjordane, 12 prosent i Rogaland og i Møre og Romsdal, 8 prosent i Hedmark og i Sør-Trøndelag og 6 prosent i Nord-Trøndelag og i Nordland. Bare tre oppdrettere har flyttet fra bruket etter at de sluttet med pelsdyr og to av disse oppga at flyttingen hadde sammenheng med avviklingen av pelsdyrholdet. Det vil si at 94 prosent (47 oppdrettere) ikke har flyttet og fortsatt bor på samme sted som da de hadde pelsdyr.

Av alle de 50 foretakene opplyste 38 foretak eller 76 prosent av dem at de hadde fått tilskudd til annen landbruksnæring mens de ennå hadde pelsdyr. 31 av foretakene (62 prosent) oppga at de har mottatt tilskudd til annen landbruksnæring også etter at de sluttet med pelsdyr.

Som inntektskilder per i dag oppga 80 prosent at de har næringsinntekt, 38 prosent har lønnsinntekt, 16 prosent mottar alderspensjon og 14 prosent mottar annen trygd eller stønad. Det var mulig å oppgi flere inntektskilder i spørreskjemaet.

Tabell 2.5 Foretakenes inntektskilder i dag (de som sluttet i perioden 2004–2008)

Svaralternativer (det var mulig å svare ja på flere samtidig)	Antall	Prosent
Selvstendig næringsdrivende	40	80
Lønsmottaker	19	38
Alderspensjon	8	16
Annen trygd/stønad	7	14
Annet	0	0

Også disse foretakenes brutto årsinntekt (før skatt) etter at de sluttet med pelsdyr, viser betydelige forskjeller. Av de 50 foretakene som hadde sluttet i perioden 2004–2008 var det 36 foretak som opplyste om inntektsnivå og 14 foretak som ikke svarte på dette spørsmålet. I bearbeidingen av resultatene er det også for denne gruppen brukt gjennomsnittet for intervallet i de tilfellene der foretaket har oppgitt inntektsnivået som et intervall.

Beregnet på denne måten viser undersøkelsen at 19 prosent av dem som svarte på dette spørsmålet oppga en brutto årsinntekt på 200 000 kroner eller mindre. Tilsvarende oppga 25 prosent av dem en brutto årsinntekt mellom 201 000 og 300 000 kroner, 25 prosent mellom 301 000 og 400 000 kroner, 22 prosent mellom 401 000 og 500 000 kroner og 9 prosent oppga en brutto årsinntekt på mer enn 500 000 kroner.

Tabell 2.6 Foretakenes brutto årsinntekt (før skatt) etter at de sluttet med pelsdyr

Brutto årsinntekt (før skatt), kroner per år	Antall	Prosent
200 000 og mindre	7	19
201 000–300 000	9	25
301 000–400 000	9	25
401 000–500 000	8	22
Mer enn 500 000	3	9
Sum	36	100

Tabell 2.7 Gjennomsnittlig brutto årsinntekt (før skatt) i ulike aldersgrupper

Aldersgruppe	Antall	Inntekt (kr)
Under 40 år	7	316 450
40–49 år	7	444 300
50–59 år	12	347 900
60 til 66 år	7	246 450
67 år og eldre	2	325 000
Alle	36	343 750

Det er høyest gjennomsnitt for gruppen 40–49 år med 444 300 kroner i gjennomsnitt for 7 bruk, lavest for gruppen 60–66 år med 246 450 kr.

2.3 Foretak som sluttet med rev i perioden 2004–2008

I resultatene under har vi innsnevret utvalget til kun å gjelde foretak med rev, i alt 42 stk. Resultatene viser seg å være temmelig identiske med gruppa pelsdyr i alt. Dette er ikke uventet i og med at 84 prosent av foretakene med pelsdyr drev med rev.

Tabell 2.8 Årsaker til at foretaket sluttet med rev i perioden 2004–2008

Svaralternativer (det var mulig å svare ja på flere samtidig)	Antall	Prosent
Dårlig lønnsomhet	16	38
Nye forskrifter	20	48
Høy alder	4	10
Negativ omtale av pelsdyrhold	9	21
Annet	17	40

Sammenlignet med pelsdyr i alt, er det 4 prosent flere som oppgir dårlig lønnsomhet, og 2 prosent flere som oppgir nye forskrifter. Det er 6 prosent færre som har oppgitt høy alder.

Tabell 2.9 Foretakenes inntektskilder i dag

Svaralternativer (det var mulig å svare ja på flere samtidig)	Antall	Prosent
Selvstendig næringsdrivende	36	86
Lønnsinntaker	16	38
Alderspensjon	5	12
Annen trygd/stønad	5	12
Annet	0	0

Det er flere (+6 %) som har selvstendig næringsvirksomhet som inntektskilde og færre på pensjon/trygd av de som drev med rev enn pelsdyr i alt.

3 Selskapsform

Foretakenes selskapsform er funnet ved å søke på deres organisasjonsnummer i Brønnøysundregistret. Som vist i tabell 3.1 er enkeltpersonforetak den dominerende selskapsformen med en andel på nesten 95 prosent.

Tabell 3.1 Foretakenes selskapsform

Selskapsform	Antall	Prosent
Enkeltpersonforetak	258	94,9
Aksjeselskap	1	0,4
Ansvarlig selskap med solidarisk ansvar	5	1,8
Ansvarlig selskap med delt ansvar	6	2,2
Organisasjonsledd	2	0,7
Sum	272	100

4 Sysselsetting på pelsdyrfarmen

Budsjettnemnda for jordbruket (BFJ) anslår arbeidsforbruket med primærproduksjon av pelsdyr hvert år. Anslaget er basert på antall avlsdyr fra årlige søknader om avløsertilskudd og data for arbeidsforbruk per avlsdyr som i landbrukstelling for 1999 som var beregnet til 9,52 timer per år. I en ny telling fra 2010 er arbeidsforbruket beregnet til 2,41 timer per avlsdyr og år. Beregningen for 2010 er basert på bruk som bare hadde pelsdyr som tilleggsnæring, enten bare mink 0,8 timer/dyr/år, bare rev 5,7 timer/dyr/år eller både mink og rev som tilleggsnæring 2,8 timer/dyr/år. I innstillingen som ble avgitt i 2011 ble arbeidsforbruket anslått til ca. 800 årsverk for 2010, men senere er det justert til 191 årsverk. For 2011 er det foreslått ytterligere reduksjon til 173 årsverk.

At anslaget er basert på bruk med bare pelsdyr som tilleggsnæring kan være en svakhet med denne justeringa. I 2010 var pelsdyr eneste tilleggsnæring på 75 av 312 bedrifter eller 24 prosent. For mink var det slik på 24 av 121 bedrifter (20 %) og for rev på 56 av 228 bedrifter (25 %). Av dyrebestanden representerer de 19 % for mink og 18 % for rev. Erfaringsmessig er arbeidsforbruket per dyr noe lavere når det inngår i varierte driftsformer jamført med spesialisert produksjon, for eksempel finner vi litt lavere arbeidsforbruk med sau og mjølkeproduksjon som drives sammen enn når de drives hver for seg, (sjå Jerven, 1984) selv om man justerer for besetningsstørrelse. Pelsdyr er imidlertid ei næring som drives i egne bygninger og pelsdyra får eget spesialtilpasset fôr og kan lett skilles ut fra øvrig husdyrhold så dette har trolig mindre betydning. Andre husdyr holdes ofte i samme bygning. Videre vil omfanget på produksjonen gjerne være noe mindre når det drives i kombinasjon med andre husdyr. Dette tilsier høyere arbeidsforbruk når pelsdyr drives i kombinasjon med annen husdyrproduksjon.

Det kan også nevnes en annen usikkerhet ved sammenligning av tellingene for 1999 og 2010. Ved tellingen for 1999 er det samsvar mellom tellingsdatoene for arbeidsforbruket og bestandstallet for pelsdyr som var 31. juli. Arbeidsforbruket gjaldt perioden 1.8.1998 til 31.7.1999. Ved tellingen for 2010 gjaldt arbeidsforbruket perioden 1.8.2009 til 31.7.2010, mens bestandstallet derimot gjaldt 1.1.2010. Antall tisper går ned utover året og i beregningene for 2010 kan en derfor ha fått for lavt timetall per tisper i forhold til 1999. Ved nyttår kan det og være valper som blir pelset tidlig i januar og tispetallet er ikke endelig bestemt.

Av andre vurderinger kan nevnes at Hovland (2008) vurderte arbeidsforbruket til 583 årsverk i 2007. Dette tallet ligger langt over det vi finner ved å anta jevn nedgang i arbeidsforbruket fra 1999 til 2010 med utgangspunkt i tellingene.

En annen måte å vurdere arbeidsforbruket på, er å nytte tall fra arbeidsundersøkelser og justere for produktivitetsendringer. I en omfattende undersøkelse fra 1980-talet, Asheim (1990), er arbeidsforbruket beregnet på grunnlag av data fra 102 bruk med pelsdyr etter følgende likning:

$$Y = 110 + 6,28X + 886Z + 30,8V \text{ der}$$

Y = arbeidsforbruk til pelsdyr i timer,

X = antall avlsdyr (1 rev er lik 3,3 mink),

Z = dummy variabel med verdien 1 for brukere med eget fôrkjøkken og 0 for andre.

V = alder på bygningen, 11 år i gjennomsnitt.

I 2010 var det ifølge BFJ 312 bedrifter med pelsdyr, 84 med bare mink, 191 med bare rev og 37 med både mink og rev. Antall bedrifter ble redusert til 280 i 2011. Pelsdyralslaget (Kulbotten pers. med.) antar videre at det er 4 brukere som lager pelsdyrfôret i egne førkjøkken. Med denne ligninga får en noe høyere arbeidsforbruk, 340 årsverk i 2010 og 332 årsverk i 2011. Ligninga har et forholdsvis høyt konstantledd og gir dermed sterk nedgang i arbeidsforbruket på grunn av strukturendringer. Men likninga vil ikke fange opp endringer i arbeidsproduktivitet i perioden siden midten av 1980-tallet utover det som følger av strukturendringer og reduksjon i omfanget av eget førkjøkken. Blant annet må vi regne med vesentlig overgang til automatisk føring på farmene sammenlignet med situasjonen på 1980-talet. Antar vi at produktivitetsøkningen utgjør 2,5 % årlig i de 23 årene som er gått, kommer vi ned til 193 årsverk, omtrent det samme som i undersøkelsen til SSB. En slik produktivitetsvekst er forholdsvis høy for en så lang periode, en rimeligere antagelse kan være 2 % som gir en nedgang i arbeidsforbruket per avlsdyr på mellom 40 og 50 % i løpet av 20 år. Hegrenes (2010) oppgir at arbeidsinnsatsen i jordbruket har minket med noe mer enn 40 % fra 1990 til 2009. Regner vi 2 % årlig reduksjon i arbeidsforbruket per tisper blir det i alt 216 årsverk i 2010 og 206 årsverk i 2011.

Dersom man ser til Danmark og Finland, som er store på produksjon av henholdsvis mink- og reveskinn, får en sprikende tall. I Danmark regner man med at en fulltidsbeskjeftiget minkfarmer kan passe 1500 tisper eksklusive pelsing (Videncenteret for landbruk, 2010). Med 5 skinn per tisper blir det 1,5 timer per tisper. Overført på Norge skulle dette gi 91 årsverk, men her i landet er gjennomsnittlig besetningsstørrelse 953 tisper per farm.(1.1.2012).

I Finland er statistikken mindre presis, men ifølge Pelsfarmarens miljøhandbok var det i 2011 ca. 1100 farmer som hver sysselsatte 3 personer direkte på farmen. Dette gir 3 300 personer eller årsverk. Antall revetisper var 412 200 i 2011 og antall minktisper 435 470. Regner man minktispene om til revetisper ved å dele med 3,3 får man 544 161 revetisper eller 495 tisper per bruk. Arbeidsforbruket blir 11,9 timer per tisper, noe som virker høyt. Dette ville ha gitt 295 årsverk knyttet til rev. Til sammenligning var gjennomsnittlig besetningsstørrelse for rev i Norge 244 tisper (1.1.2012).

Ved planlegging av nye revefarmar i Norge regner Pelsdyralslaget med et arbeidsbehov inklusive pelsing på 6,5 timer per blårevtisper og 7 timer per sølvrevtisper. For mink regnes det med 2,5 timer per tisper. Dette gir i alt 324 årsverk, 170 årsverk for rev og 154 årsverk for mink.

Ved å benytte tilnærmet samme metode som Hovland (2008), kom Oslo Economics (2012) fram til 390 årsverk for 2011.

Det kan neppe herske tvil om at arbeidsforbruket i næringa er drastisk redusert i løpet av 2000-tallet, spørsmålet er hvor raskt det har gått ned og hvor mye det er i dag. Etter en samlet vurdering mener vi derfor at antall årsverk ligger i området 300–350 årsverk. Vi kan ikke se noen åpenbar grunn til at Pelsdyralslaget vil operere med urealistisk høyt arbeidsforbruk. Selv om næringa da ville hatt større sysselsettingsmessig betydning, ville høyt arbeidsforbruk gjort det foretaksøkonomisk mindre lønnsomt å etablere nye farmer.

Referanser

- Asheim, L. J. 1990: Økonomien i pelsdyrnæringa. NILF Forskningsmelding A-013-90. Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi MTT: URL https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt_sv/mtt/publikationer/palsfarmarensmiljohandbok/7AC3DB2A33267510E040A8C0023C67C8
- Hegrenes, A. 2010: Produktivitetsutvikling i norsk jordbruk 1990–2009. Analyse basert på jordbrukets totalrekneskap. NILF notat 2010 – 14.
- Hovland, I. 2008: Pelsdyrholdet i Norge, utvalgte emner. NILF notat 2008-18.
- Oslo Economics 2012: Pelsdyrnæringen: Økonomisk betydning. Rapport utarbeidet for Norges Pelsdyrslag, februar 2012.
- Videncenteret for landbruk (2010): Håndbog til driftsplanlægning 2010. Landbrugsforlaget, København. ISSN: 0419–9936.

Vedlegg

Spørreskjema/intervjuguide

Jeg ringer fra Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning. Vi har noen spørsmål til tidligere pelsdyrbrukere som hadde pelsdyr i 2004, men ikke nå.

Det tar ca. 5 minutter å svare på spørsmålene.

- 1) Stemmer det at du har sluttet med pelsdyr?   Ja   Nei
Hvis nei: Avslutt   Hvis Ja:
- 2) Hvilket år sluttet du med pelsdyr? _____ (årstall) Hvis du ikke husker: var det i perioden 2004-2011?
- 3) Hvorfor sluttet du med pelsdyr? Her kan du svare ja på flere av alternativene samtidig.
 Dårlig lønnsomhet   Nye forskrifter   Høy alder   Negativ omtale av pelsdyrhold
 Annet, spesifiser: _____
- 4) Mens du ennå drev med pelsdyr, fikk du også tilskudd til annen landbruksnæring?
 Ja   Nei
- 5) Mens du ennå drev med pelsdyr, fikk du evt. inntekt fra annen næring eller jobb utenom landbruk?
 Ja   Nei
- 6) Flyttet du fra bruket etter at du sluttet med pelsdyr?
 Nei, bodde ikke på bruket da jeg drev heller   Nei, bor samme sted nå   Ja, har flyttet
- 6b) Hvis «ja» (har flyttet), hadde flyttingen sammenheng med avvikling av pelsdyroppdrettet?
- 7) Hvilke yrke(r) har du hatt etter at du sluttet med pelsdyr
_____
- 8) Har du fått tilskudd til annen landbruksnæring etter at du sluttet med pelsdyr?
 Ja   Nei
- 9) Etter at du sluttet med pelsdyr, hvilken brutto årsinntekt før skatt har du hatt? (Svar i nærmeste 100 000 kroner holder.) _____ kroner i årsinntekt før skatt
(alternativer: Under 200 000, 200-300, 300-400, 400-500, osv_   velg siste kjente år om det er variasjon)
- 10) Hvilke inntektskilder har du i dag?
 Selvstendig næringsdrivende   Alderspensjon   Annet: _____
 Lønsmottaker   Annen trygd/støtte

Tidligere utgitt i denne serien – 2011

- 2011–1 Økonomien i jordbruket i Nord-Norge. Driftsgranskingene i jord- og skogbruk 2009 – Aktuelle artikler og tabellsamling 2005–2009. Øyvind Hansen, Ole Kristian Stornes, 81 s.
- 2011–2 Beregning av det norske kjøttforbruket. Mads Svennerud, Gro Steine, 18 s.
- 2011–3 Økonomien i jordbruket på Vestlandet. Trendar og økonomisk utvikling 2000–2009. Torbjørn Haukås, Anastasia Olsen, 86 s.
- 2011–4 Økonomien i landbruket i Trøndelag. Utviklingstrekk 2000–2009. Tabellsamling 2005–2009. Kjell Staven, Otto Sjelmo, Knut Krokann, Helge Bonesmo, Svein Olav Holien, Siv Karin Paulsen Rye, Liv Grethe Berge Frislid, Inger Sofie Murvold Knutsen, 16 s.
- 2011–5 Melding om årsveksten 2010. Normalårsavlinger og registrerte avlinger. Ola Wågbo, Oddmund Hjukse, 16 s.
- 2011–6 Gårdsbasert entreprenørskap: en kvalitativ studie av muligheter, motiver og ressurser for entreprenørskap i landbruket. Asbjørn Veidal, 55 s.
- 2011–7 Økonomien i jordbruket i Agder-fylka og Rogaland 2009. Trendar og økonomisk utvikling 2000–2009. Tabellsamling 2005–2009. Lars Ragnar Solberg, Heidi Knutsen, Anastasia Olsen, 87 s.
- 2011–8 Regulering for organisering - markedsregulering i kjøttsektoren. Gro Steine, Arne Vasaasen, Anders Nordlund og Ivar Pettersen, 68 s.
- 2011–9 Økonomien i jordbruket på Østlandet. Utviklingstrekk 2005–2009. Tabellsamling 2005–2009. Terje Haug, 97 s.
- 2011–10 Konsekvenser i Rogaland av mulige endringer av gjødselvereforskrift. Heidi Knutsen, Aart van Zanten Magnussen, 57 s.
- 2011–11 Klimatiltak i landbruket – En gjennomgang av tiltak i Klimakur 2020. Ellen Henrikke Aalerud, Valborg Kvakkestad, 41 s.
- 2011–12 Vurdering av økonomi på utbyggingsbruk i mjølkeproduksjon i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane 2008. Lars Ragnar Solberg, Liv Grete Frislid, 48 s.
- 2011–13 Tid for satsing på landbruk i Afrika. Ellen Henrikke Aalerud, Anna Birgitte Milford, 29 s.
- 2011–14 «Føre var» i laksenæringen: Tid for kollektiv håndtering av underdekning av fiskeolje. Gro Steine, Ragnar Tveterås, Ivar Pettersen, 31 s.
- 2011–15 Rensekostnader ved innføring av miljøvennlige spredningsmetoder for husdyrgjødsel. Julie Nævik Hval, Knut Krokann, 30 s.
- 2011–16 Inntekt, sparing og investering i jordbruket. Agnar Hegrenes, 30 s.
- 2011–18 Verdiskaping i jordbruket i Aust- og Vest-Agder. Heidi Knutsen og Torbjørn Haukås, 37 s.

Tidligere utgitt i denne serien – 2012

- 2012–1 Environmental and climate analysis for the Norwegian agriculture and food sector and assessment of actions. John Hille, Christian Solli, Karen Refsgaard, Knut Krokann, Helge Berglann, 153 s.
- 2012–2 Støtte til økologisk landbruk. Oddmund Hjukse, Ole Kristian Stornes, 42 s.
- 2012–3 Utbyggingsbruk i Hordaland. Torbjørn Haukås, 52 s.
- 2012–4 Innovasjon i landbruket. Trygve Kjølseth, Ivar Pettersen, 29 s.
- 2012–5 Hva skal det være: epler i løsvekt eller emballert? Butikkforsøk med norske, økologiske epler. Anna Birgitte Milford, 31 s.
- 2012–6 Handlingsrommet for konkurransedyktige verdikjeder for mat. Ellen Henrikke Aalerud, Julie Nåvik Hval, Ivar Pettersen, Johanne Kjuus, 99 s.
- 2012–7 Fleire dyr på sommerferie? Evaluering av beiteordningene. Agnar Hegrenes, Julie Nåvik Hval, Leif Jarle Asheim, Mads Svennerud, 102 s.
- 2012–8 Økonomien i jordbruket i Nord-Norge 2010. Øyvind Hansen, 73 s.
- 2012–9 Økonomien i landbruket i Trøndelag i 2010. Utviklingstrekk 2001–2010. Tabellsamling 2006–2010. Inger Sofie Murvold Knutsen, Svein Olav Holien, Knut Krokann, Siv Karin Paulsen Rye, Kristin Stokke Folstad, 87 s.
- 2012–10 Økonomien i jordbruket på Østlandet. Utviklingstrekk 2006–2010. Tabellsamling 2006–2010. Terje Haug, 87 s.
- 2012–11 Betalingsvillighet for landbrukets produksjon av kollektive goder. En litteraturgjennomgang. Arild Spissøy, Anna Birgitte Milford, Sjur Spildo Prestegard, 36 s.
- 2012–12 Melding om årsveksten 2011. Normalårsavlinger og registrerte avlinger. Ola Wågbo, Oddmund Hjukse, 18 s.
- 2012–13 Økonomien i jordbruket på Vestlandet. Trendar og økonomisk utvikling 2001–2010. Heidi Knutsen, Torbjørn Haukås, Anastasia Olsen, 72 s.
- 2012–14 Økonomien i jordbruket i Agder-fylka og Rogaland. Trendar og økonomisk utvikling 2001–2010. Tabellsamling 2006–2010. Heidi Knutsen, Torbjørn Haukås, Anastasia Olsen, 78 s.
- 2012–15 Økologisk frukt og bær i Norge. Hvor mye produseres og hvordan omsettes det? Anna Birgitte Milford, 33 s.
- 2012–16 Utbyggingsbruk i Hordaland – del 2. Torbjørn Haukås, 40 s.
- 2012–17 Grensehandel – utvikling, årsaker og virkning. Anna Birgitte Milford, Arild Spissøy, Ivar Pettersen, 57 s.
- 2012–18 Utbyggingsbruk i Østfold og Akershus. Gry-Heidi Ruud-Wethal, Lars Johan Rustad, Ingrid Fjellstad Luke, 41 s.
- 2012–19 Verdiskaping i jordbruk, skogbruk og tilleggsnæringar i Rogaland. Heidi Knutsen, Torbjørn Haukås, 62 s.
- 2012–20 Verdiskapning i Møre og Romsdal. Kristin Stokke Folstad, Siv Karin Paulsen Rye, 61 s.

ADRESSE HOVEDKONTOR

Postadresse:	Kontoradresse:	Telefon: 22 36 72 00
Postboks 8024 Dep	Storgata 2 4 6	Telefaks: 22 36 72 99
0030 OSLO		E-post: postmottak@nilf.no
		Internett: www.nilf.no

ADRESSE DISTRIKTSKONTORER

Bergen	Postadresse:	Postboks 7317, 5020 BERGEN
	Telefon:	55 57 24 97
	Telefaks:	55 57 24 96
	E-post:	postmottak@nilf-ho.no
Trondheim	Postadresse:	Postboks 4718 – Sluppen, 7468 TRONDHEIM
	Telefon:	73 19 94 10
	Telefaks:	73 19 94 11
	E-post:	postmottak@nilf.fmst.no
Bodø	Postadresse:	Statens hus, Moloveien 10, 8002 BODØ
	Telefon:	75 53 15 40
	Telefaks:	75 53 15 49
	E-post:	postmottak@nilf-nn.no

ISBN 978-82-7077-840-9
ISSN 0805-9691

